

best. Vogel (वल्गुला) RĀGĀN. im ÇKDr.

मातृशामित (1. मातर् + शा⁰) adj. dumm, einfältig (eig. von der Mutter geleitet, — erzeugen) H. 352. HALĀ. 2, 181.

मातृष्वस्र (1. मातर् + स्व⁰) f. Mutterschwester P. 4, 1, 134. 6, 3, 24. 8, 3, 84. VOP. 7, 1, 9. AK. 2, 6, 1, 25. M. 2, 151. N. 17, 21. VARĀH. BRH. 4, 5. BĀĀG. P. 4, 3, 10. 4, 8. Verz. d. Oxf. H. 216, b, 1 v. u. Fälschlich °स्वस्र KATHĀS. 27, 104. Vgl. u. मातृबान्धव.

मातृष्वस्र्ये (von मातृष्वस्र) m. der Mutterschwester Sohn P. 4, 1, 134. AK. 2, 6, 1, 25. H. 545. R. 1, 45 (46 GORR.), 16. f. ई⁰ der Mutterschwester Tochter MBH. 3, 14261 (°स्वसेया ed. Calc.).

मातृष्वस्रीये (wie eben) m. dass. P. 4, 1, 134. VOP. 7, 1, 9. AK. 2, 6, 1, 25. H. 545.

मातृसिंहि (1. मातर् + सिं⁰) f. Justicia Gendarussa Lin. ÇABDAR. im ÇKDr.

मातृहन् (1. मातर् + हन्) m. Muttermörder P. 3, 2, 88, Sch. (angeblich vedisch).

मातृयं (von मति) ved. P. 4, 1, 85, VĀrt. 1. metron. (f. घ्रा) VS. 13, 58. — Vgl. मात.

मात्र (von 3. मा) 1) n. eine spätere aus dem f. hervorgegangene Form, die (mit Ausnahme von BĀĀG. P. 5, 11, 9) nur am Ende eines comp. *) erscheint; der Ton des vorangehenden Wortes ist auch der des comp. nach P. 6, 2, 14. a) *Maass* (nicht selten in dieser Bed. entbehrlich; daher मात्रं स्वर्थे H. an. 2, 447), α) im Raume: *Höhe, Tiefe, Breite, Länge, Entfernung*: मुखमात्रे धारयन् in der Höhe des Mundes KĀTJ. ÇR. 4, 14, 12. तालमात्रमथात्सुत्य R. 3, 50, 19. अङ्गुलमात्रमप्युत्कूर्दनशक्तिर्मम नास्ति PAÑKĀT. 124, 16. युगमात्रोदिते (युग = कृत्तचतुष्क Schol.) सूर्ये MBH. 3, 16723. कृत्तमात्रोच्छ्रित VARĀH. BRH. S. 88, 16. नरमात्रे in einer Tiefe von einem Nara 54, 39. कृत्तमात्रे in einer Entfernung von einem Hasta 84. नाभि⁰ Gobh. 4, 5, 22. इषु⁰ KĀTH. 12, 3. ĀÇV. GRH. 1, 3, 1. क्रोशमात्रावस्थित Hir. 121, 5. रेखामात्रमपि लुषादा मनोर्वर्त्मनः परम् । न व्यतीयुः प्रजास्तस्य nicht eine Linie breit RAGH. 1, 17. Quantum, Menge: को ऽपि बलिमात्रमपि न प्रयच्छति PAÑKĀT. 114, 5. द्रव्याणां बिल्वमात्रं तु द्रवाणां कुडवो मतः SUÇR. 2, 350, 15. यवमात्रेण in der Grösse eines Gerstenkorns 86, 1. यात्रामात्रं च भुञ्जीत so viel als zum Lebensunterhalt erforderlich ist MBH. 14, 1290. तस्य भूयोमात्रमिव भुक्त्वा ein grösseres Quantum KAUC. 91. अर्थ⁰ eine Summe Geldes PAÑKĀT. 132, 25. — β) in der Zeit: Dauer: मासमात्रे LĀTJ. 8, 11, 13. एकाकमात्रे DHŪRTAS. in LA. 68, 13. तत्रावसं वर्षसकृत्मात्रम् MBH. 1, 3591. fg. वर्षमात्रम् ein Jahr hindurch KATHĀS. 38, 48. वर्षमात्रेण binnen eines Jahres PAÑKĀT. 134, 15. याममात्रं सक्थ्याः MEGH. 93. वाक्कृत्तमात्रमुपेतैतः SUÇR. 2, 47, 7. क्षणमात्रं स्थित्वा VIKR. 7, 1. RAGH. 1, 73. क्षणमात्रात् Spr. 3642. निमेषमात्रात् RAGH. 3, 61. क्षणमात्रेण R. 4, 38, 36. कश्चिद्भवे च क्षिपते कश्चिद्भूमिष्ठमात्रतः nachdem er die Erde betritt d. i. nachdem er geboren wird d. i. sogleich nach der Geburt PAÑKĀR. 1, 3, 21. — γ) der Zahl nach: ज्ञयान शतमात्रं च यो-

*) घ्रापन्नं चैव मात्रं हि पुनः पश्यति निर्मलः KĀTJ. 70 bei WEBER ist ohne Zweifel verdorben; man könnte घ्रापन्नं हि दिवारात्रं पुनः u. s. w. vermuthen.

धानाम् so v. a. *Hundert* oder gegen *Hundert* KATHĀS. 49, 150. — b) *das volle Maass*: α) nur so viel als das vorangehende Wort besagt, = अवधारण, अवधृति AK. 3, 4, 25, 179. fg. H. an. MED. r. 76. धर्ममात्रेषु KĀTJ. ÇR. 1, 8, 7. धर्ममात्रव n. nom. abstr. 4, 12, 16. 8, 2, 19. रतिमात्रं फलं तत्स्य nichts als Lust, nur Lust, blosser Lust M. 11, 5. अर्थवादमात्रं पशुवचनम् KĀTJ. ÇR. 25, 9, 11. Nir. 7, 13. कृत्तमात्रं कृता शिवा MBH. 5, 5445. Spr. 1993. परिज्ञानो निजदेहमात्रम् 2043. 2307. SĀMĀKĀK. 28. VARĀH. BRH. S. 75, 1. PAÑKĀT. 4, 17. Schol. zu P. 3, 3, 96. 4, 1, 7. धैर्यमात्रमवसाद्यति प्रतिष्ठा Spr. 582. ÇĀK. 103. Spr. 2999. Hir. 40, 3. (तान्) वाञ्छात्रेणापि नार्चयेत् M. 4, 30. MBH. 3, 15650. Spr. 3219. जलमात्रेण वर्तयन् MBH. 3, 2306. Spr. 964. 2172. 2979. RAGH. 12, 10. MEGH. 80. KATHĀS. 71, 232. PAÑKĀR. 1, 12, 12. अस्य जीवितमात्रेण प्रियं कुरुत R. 1, 62, 10. श्रुतमात्रेण durch blosses Hören ÇRUT. 1. न शब्दमात्राद्भित्तव्यम् PAÑKĀT. 20, 20. अभियुक्तमात्रात् nach dem blossen Angriffe, sobald der Angriff erfolgt ist PRAB. 28, 10. अविद्विषाणमात्रात् LĀTJ. 1, 11, 14. संख्यामात्रे (अदिष्टे) दत्तिणा गावः wenn nur eine Zahl bezeichnet ist, so sind Rinder das gemeinte Opfergeschenk, 8, 1, 2. कल्पमात्रे PĀR. GRH. 2, 6. ग्रन्थमात्रे nur in Büchern Ind. St. 5, 139. गुह्यणो नाममात्रे ऽपि गृहीते Spr. 872. BĀSHĀP. 157. Sch. zu P. 1, 1, 19. 2, 3, 46. ज्ञातमात्रे für das blosser Erfahren MBH. 3, 2658. भुक्तमात्रे wenn man nichts anderes als gegessen hat so v. a. unmittelbar nach dem Essen M. 4, 121. Das comp. als erstes Glied eines anderen comp.: सावित्रीमात्रसार M. 2, 118. यात्रामात्रप्रसिद्धयर्थम् 4, 3. ज्ञातिमात्रोपज्ञीविन् 8, 20. 12, 114. H. 855. MBH. 3, 2851. RAGH. 2, 50. MEGH. 87. ÇĀK. 103, 8. Spr. 71. VARĀH. BRH. S. 86, 10. अभियाचितमात्रदीक्षितः nur dadurch, dass er darum gebeten hat, BRH. 13, 2. RĀGĀ-TAR. 5, 18. PAÑKĀT. 128, 21. DAÇAK. in BENF. CHR. 180, 8. 181, 4. 182, 5. VEDĀNTAS. (Allah.) No. 7. Zum Ueberfluss wird hinter मात्र bisweilen noch एक hinzugefügt: प्रणिपातमात्रैकशरणा Spr. 1720. KATHĀS. 36, 45. DHŪRTAS. 71, 5. Nicht selten nimmt मात्र das Geschlecht und die Zahl des im comp. vorangehenden Wortes an: इन्ध्रे ऽपि तं नापहरेत्कथंचिन्मनुष्यमात्रः कृपणाः कुतो ऽन्यः einer, der Nichts als Mensch ist, d. i. ein einfacher Mensch MBH. 3, 15652. पदातिमात्रः ein einfacher Fuss-soldat RĀGĀ-TAR. 5, 424; vgl. कथं मानुषमात्रेण कृतस्त्वम् HARIV. 4806 und दिगृभमात्रेण Spr. 26, wo das Geschlecht nicht zu erkennen ist. Besonders gern verbindet sich मात्र adjectivisch (f. घ्रा) mit einem partic. praet.: आघ्रातमात्राच्छुक्रात् nur —, kaum gerochen ÇAUNAKA in Z. f. vgl. Spr. 1, 442. ज्येष्ठेन ज्ञातमात्रेण पुत्रो भवति मानवः M. 9, 106. MBH. 1, 1178. 7652. 3, 2400. 12242. R. 1, 34, 50. 38, 24. 2, 52, 45. पीतमात्रेव वारुणी 6, 10, 9. SUÇR. 2, 344, 1. ÇĀR. 31, 2, v. 1. Spr. 959. VARĀH. BRH. S. 98, 13. KATHĀS. 56, 366. 66, 79. RĀGĀ-TAR. 5, 58. PAÑKĀT. 48, 8. DAÇAK. in BENF. CHR. 186, 18. VET. in LA. (II) 9, 14. ध्यातमात्रोपगामिन् erscheinend, sobald man an ihn denkt, VID. 42. 279. 312. KATHĀS. 3, 45. 56, 268. — β) Alles was das vorangehende Wort besagt, = कात्स्न्यं AK. H. an. MED. राजानं राजमात्रं वा einen wirklichen König oder jeden, der rajan heisst, d. i. einen Kshatrija überhaupt ÇĀNĀK. ÇR. 17, 3, 3. देवयजनं Alles was Opfergrund heissen kann KĀTJ. ÇR. 7, 1, 14. LĀTJ. 1, 1, 18. 19. कृष्टमात्रं gepflegt, gleichviel ob gut oder schlecht, KĀTJ. ÇR. 17, 3, 5. भयमात्रम् eine Gefahr irgend einer Art, eine Gefahr überhaupt VARĀH.